

Niebrzegowska-Bartmińska, Stanisława

"Dyskurs i stylistyka", Bożena Witosz,
Katowice 2009 : [recenzja]

Etnolingwistyka 22, 271-272

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Noty opracowali:

Agata Bielak (AB), Agnieszka Kościuk (AK), Agnieszka Kulisz (AgKu), Aneta Wysocka (AW), Ewa Paćławska (EP), Nina Gryszkova (NG), Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (SNB), Sebastian Wasiuta (SW).

Tysiąc języków. Żywe, zagrożone i wymarłe, red. Peter K. Austin, Lesko: Wydawnictwo Bosz, 2009, 288 s.

Polska edycja książki, która w języku oryginału nosi tytuł *One thousand languages: living, endangered and lost* i została wydana w Stanach Zjednoczonych przez prestiżowe wydawnictwo akademickie University of California Press. Publikacja o charakterze pracy zbiorowej, będąca popularnonaukowym przeglądem języków świata, uporządkowanych według regionów geograficznych. Przybliża podstawowe kwestie dotyczące różnicowania językowego naszego globu (języki światowe, lingua franca, języki zagrożone, języki wymarłe, język a dialekt, związki genetyczne i geograficzne między językami i in.), pokazuje na konkretnych przykładach charakterystyczne cechy strukturalne omawianych języków. Zawiera słowniczek terminów lingwistycznych oraz mapy. Może stanowić cenną pomoc w nauczaniu językoznawstwa ogólnego.

AW

Codes and Rituals of Emotions in Asian and African Cultures, red. Nina Pawlak, Warszawa, 2009.

Interdyscyplinarna praca zbiorowa w języku angielskim, zawierająca szesnaście artykułów na temat kulturowych wzorców doświadczania i przeżywania emocji. Główne źródło wiedzy o owych wzorcach stanowią dla autorów języki jako kody zawierające symboliczną interpretację i ocenę uczuć oraz dostarczające środków ekspresji, niemniej jednak badacze poddają analizie również inne fakty kulturowe – obyczaje, wierzenia, sztukę – w których odzwierciedlają się charakterystyczne dla danej wspólnoty ludzkiej sposoby postrzegania emocji. Książka dotyczy języków i kultur takich obszarów geograficznych, jak: kraje arabskie z Bliskiego Wschodu, Turcja, Iran, Afryka Wschodnia, Afryka Zachodnia, Indie, Korea i Japonia.

AW

Bożena Witosz, *Dyskurs i stylistyka*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2009, 310 s.

Bożena Witosz w swojej książce przedstawia aktualny stan stylistyki polskiej i omawia wpływ współczesnych badań nad dyskursem na myślenie o stylu. Praca stanowi – jak stwierdza sama autorka – „etap przygotowawczy” do przyszłej syntezy. Autorka podejmuje kwestie teoretyczne i metodologiczne, unaocznia zmiany, jakie zaszły w stylistyce polskiej na przestrzeni ostatnich 50 lat, zwraca uwagę na nowe aspekty badań stylistycznych, w tym – z jednej strony na dyskurs jako pojęcie teoretyczne, z drugiej zaś jako określoną metodę analizy zjawisk tekstowych. Omawia kulturowe uwarunkowania stylu (zasięg, sposób i siłę oddziaływania), style typowe (funkcjonalne, style dyskursów i gatunków mowy), ich tekstowe eksponenty, uwarunkowania związane

z wprowadzeniem do opisu stylistycznego kategorii pragmatycznych, w tym podmiotu wypowiedzi, rzeczywistego i zakładanego odbiorcy, wymiaru czasowego i przestrzennego. Uwzględnia relacje między kategorią stylu i płci kulturowej. Podejmuje problematykę stylu indywidualnego w kontekście przeobrażeń paradygmatu lingwistycznego, filozoficznych koncepcji podmiotowości, indywidualizmu i tożsamości. Autorka opowiada się za odejściem od tradycyjnej „stylistyki środków” i metod atomizujących wypowiedź na rzecz traktowania stylu jako kategorii scalającej elementy strukturalne wypowiedzi z jej podmiotem, jego koncepcją świata i systemem wartości, a także z szeroko pojętym kontekstem: sytuacyjnym, tekstowym i kulturowym. Stylistyka – zdaniem autorki – zajmuje się zarówno tym, co typowe, jak i tym, co ma charakter indywidualny i niepowtarzalny. Rozważania teoretyczne są w książce wspierane interpretacjami tekstów, zróżnicowanych gatunkowo i funkcjonalnie, tematycznie i pragmatycznie, należących do różnych sfer komunikacji i różnych kultur. Praca wpisuje się w nurt współczesnego językoznawstwa, rozszerzającego pole zainteresowań na kulturę, socjologię, psychologię i antropologię. Autorka podkreśla zbieżność stylistyki lingwistycznej i literaturoznawczej.

SNB

Jan Paweł II Odnawiciel Mowy Polskiej, pod red. Stanisława Mikołajczaka i Marty Wrześniewskiej-Pietrzak, Poznań: Wydawnictwo WiS, 2009, 314 s.

Prezentowana książka stanowi pokłosie konferencji naukowo-artystycznej zorganizowanej (z inspiracji o. Jana Góry) przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w dniach 2-3 czerwca 2009 roku z okazji 30. rocznicy pierwszej pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski. Składa się z dwudziestu tekstów językoznawczych, literaturoznawczych, teologicznych, medioznawczych, uporządkowanych w sześć części poprzedzonych fragmentami bądź całymi tekstami Jana Pawła II i Karola Wojtyły (w tym poezją, prozą, przemówieniami i homiliami). Część pierwszą tomu tworzą teksty odnoszące się do przewodniego tematu konferencji, podsumowujące wyniki przeprowadzonej wśród językoznawców ankiety dotyczącej wpływu Jana Pawła II na język polski (Stanisław Mikołajczak), poruszające temat zainicjowanych przez niego zmian w oficjalnej odmianie polszczyzny PRL-u (Bogdan Walczak), artykuły o osobowości papieża i zbudowanej przez niego koncepcji siebie, świata i słowa (Stanisław Gajda), o skuteczności strategii komunikacyjnej Ojca Świętego w odniesieniu do nowomowy (Agnieszka Krygier-Łączkowska), o misjologii (Jarosław Różański OMI), o wpływie fragmentów wypowiedzi Jana Pawła II na odbiorców kalendarza 2009 z *Janem Pawłem II* (Maria Wojtak).

Na część drugą składają się dwa teksty: o językowych i retorycznych cechach wypowiedzi Karola Wojtyły-Jana Pawła II (Kazimierz Ożóg) oraz o perswazyjności wypowiedzi Ojca Świętego (Anna Pajdzińska). W część trzeciej porusza się zagadnienie medialności Jana Pawła II (ks. Maciej Szczepaniak) i jego wpływu na język mediów (ks. Marek Lis). Czwarta część dotyczy rozumienia wartości w tekstach papieża, takich jak odpowiedzialność (Renata Grzegorzczkova), wolność (Małgorzata Rybka, Jolanta Sławek, Marta Wrześniewska-Pietrzak) oraz suwerenność (ks. Paweł Bortkiewicz). Piąta część poświęcona jest „słowu i Słowu” Jana Pawła II, jego fenomenologii (Anna Grzegorzczkova), twórczości literackiej (Mirosława Ołdakowska-Kuflowa) oraz młodzieńczym poezjom (Bożena Chrzastowska), a także występującym w nich echem twórczości romantyków (Anna Kozłowska). Ostatnia, szósta część, ukazuje ewolucję stylu prozy Jana Pawła II, prowadzącą do jasności komunikacji słownej (Krzysztof Dybciak) oraz przedstawia papieża jako mistrza komunikacji, wychowawcę chrześcijan i niechrześcijan (Eugeniusz Sakowicz).

AgKu